

ных отдалений сопряжено с такими препятствиями, что представлялось бы более желательным отказаться от этой меры. Главное затруднение заключалось в значительном подорожании стоимости содержания ведомства, так как предстояло устраивать и содержать подходящие для судов помещения, затем увеличился бы, а не сократился, как предполагалось первоначально, личный состав и, наконец, всегда существовала бы опасность замедления делопроизводства ввиду возможной болезни и вообще отсутствия судьи, прокурора, или кого-либо из канцелярии постоянного отделения, что, в свою очередь, влекло необходимость экстренных командировок соответствующих чинов из состава военно-окружного суда. Для замены выбывших, кроме того, при открытии отделений возникало серьезное опасение за возможное развитие противоречия в воззрениях судей одного и того же суда и обнаружение, как последствие этого, отсутствия единства направления в решениях дел, что представлялось нежелательным в интересах правосудия и сохранения военной дисциплины. Сознавая, однако, необходимость приближения военных судов к армии, Главное управление предположило учреждение не постоянных отделений, а временных военных судов, как меру промежуточного характера.¹

Таким образом, проект реформы действовавшей организации военных судов сводился к следующему: 1) военно-окружные суды сохранялись в местах нахождения военно-окружных штабов; 2) допускалось периодическое открытие временных судов в пунктах, отдаленных от места нахождения окружных штабов, не менее трех раз в год в каждом пункте; 3) допускалось командирование постоянного состава временного суда для последовательного рассмотрения дел в нескольких пунктах; и 4) открытие, в случае надобности, особых, внеочередных временных судов в пунктах, отдаленных от места нахождения окружных штабов, для немедленного рассмотрения дел, связанных с нарушением дисциплины. Этот порядок предполагалось немедленно ввести в действие в виде временной меры на три года, с тем условием, что по истечении этого срока при обнаружении несостоинности его для устранения медленности рассмотрения дел перейти к постоянным отделениям. Военный министр, не находя каких-либо существенных препятствий для реализации предполагаемых мер, все же сделал оговорку, заключавшуюся в следующем: «Внеочередные временные суды надо открыть и в других более близких пунктах, при их необходимости»².

Түйін

Берілген ғылыми мақалада XIX ғасырдың екінші жартысындағы Ресей империясының әскери-аймақтық және колониялды аймақтарының соттық жүйеге енгізілген өзгерістері қарастырылады. Ресей империясының жоғарғы басысымен әскери төрелік сот жүйесіндегі жетіспенешіліктерді жою жұмыстарын жүргізу мақсатында арнайы комиссия құрылды. Қорсетілген тарихи кезеңдегі әскери төрелік сот жүйесінде құрылған жалты көріністі комиссия бағылап, әскери-аймақтық соттарды құруға мән берді.

Summary

In the scientific article some changes inculcated in the system of military circuit courts of the Russian Empire and its colonial outlying districts in the second half of the 19th century are considered. For liquidation of the Russian Empire superior power. The commission carefully analyzed the situation in the system of military justice in the indicated period and preferred the creation of military circuit courts, considering corpse courts less suitable for the military system of that time because of their excessive sizes.

M.T. Сатыбалдинов,

Қазақстан Республикасы ШМ Академиясының криминалистика кафедрасы аға оқытуышысы
полиция подполковникі

«ЖОЛ КӨЛІК ОҚИҒАСЫ БОЛҒАН ЖЕРДІ ҚАРАУ КЕЗІНДЕГІ КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ ФОТОГРАФИЯНЫ ҚОЛДАNU ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ»

Елімізде құқыктық мемлекет құрылып, барлық құқық қорғау органдары, оның ішінде істер органдары да қылмыстарды ашу, тергеу және алдын алудағы міндеттері көзделген. Қазіргі кезде, орын алғып отырған қылмыстардың арасында, жол-көлік оқиғаларымен байланыстысы да, ете өзекті

¹ Действующие в иррегулярных войсках постановления, изданные с 1 января 1865 г. по 1 января 1878 г. – СПб.: Издание Главного управления иррегулярных войск, 1878. – Часть 1 (постановления общие).

² Столетие военного министерства 1802-1902 / Главное военно-судное управление. Исторический очерк / Гл. ред. Генерал-адъютант, генерал от кавалерии Скалон Д.А. Редактор полковник Алушкин В.А. Составители: профессор генерал-майор, князь С.А. Друцкой и подполковники Ю.М. Панов и С.Л. Иванов – СПб.: Типография его Императорского Величества товарищество М.О. Вольф, 1914. – Т. 12. – Книга I. – Часть 2.

болып отыр. Жол-көлік оқиғалары туралы хабарлар мен арыздарға дер кезінде көніл аударып, занға сай дұрыс шешімдер қабылдануы кажет, сондай-ақ жол-көлік оқиғаларына қатысты жүргізуші, жаяу жүргінші, жәбірленуші, куәгер және басқа да қатысуышылардың құқықтары міндettі түрде сақталуы керек [1]. Тергеу барысында занылық сақтала отырып қажетті әрекеттер жүргізіліп, кінәлі тұлғалар тиісті жазаларын алу керек.

Жол көлік оқиғалары фактілерімен байланысты оқиға болған жерді қарау деп аталатын тергеу әрекеті жиі жүргізіледі. Ол жерде осы жағдаймен байланысты келіп түскен әкпарат тексеріледі және оны нақтылай келе қажетті процессуалдық және құқықтық баға береді. Осы тергеу әрекетін жузеге асыру мақсаты мен тәртібі Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 221 бабында қарасытырылған [2]. Басқа да тергеу әрекеттері секілді тергеулік қарауда да әртүрлі танымдылық әдістер қолданылады. Тергеулік қарау барысында, бакылау, салыстыру, өлшемдеу және есептеу тәсілдерімен бірге міндettі түрде көптеген ғылыми-техникалық құралдар қолданылады. Тергеушінің өзімен және басқа да қатысуышылармен табылған барлық әкпараттар (кейін дәлелдеме ретінде тіркелетін іздер, өлшемдер, көріністер, мәліметтер) сипатталып хаттамаға және сыйбаларға бекітіледі. Осы мақсатты шешудің косымша жолы ретінде, дер кезінде алынған әкпараттарды бекітуде криминалистикалық фотографияның ықпалы зор. Фотографияны қолдана отырып, тергеу әрекеттері барысындағы барлық жұмыс көріністерін (табылған іздерді, автокөліктердің тоқтап қалған жерлерін және басқа да жағдайлар) бекітіп, кейін соңды қылмыстық іс бойынша қажетті мәліметтерді алуға, талдау жүргізуге және қылмыс механизмін анықтау мүмкіншілігі туындаиды. Осы әрекетті жүргізу барысында фотографиялауды қолдану тиімді де түсінікті болуы үшін, оның негізгі ережелері мен тәртіпперін теренірек ашуды жән көріп отырмыз.

Криминалистикалық фотография жалпы фотография теориясынан шығып, криминалистикалық техниканың бөлек бір саласы ретінде қалыптасқан. Оның аумағына айнала әлемдегі қажетті объектілер, құбылыстар, және процесстер кіреді. Тергеу әрекеттерінің тактикасына сай, қараудың қорытындылары процессуалды және техникалық тәсілдермен бекітіледі, осы орайда криминалистикалық фотография дәлелдемелерді бекітудің техникалық әдісі ретінде тергеуге өте үлкен қызмет көрсетеді [3]. Бұл үшін фотографиялық әдістерді, түсіру тәсілдерін дұрыс және тиімді қолданған жән, өйткені криминалистикалық фотографияның өзінше арнайы ережелері бар. Түсіру тәсілдері дегеніміз – оқиға болған жерді, ол жердегі, құбылыстарды, көріністерді, іздерді тиісті ретте, қалай, қай жерден, қай бағытта, қандай арақашықтықтан тұрып, түсіру тәсілін дұрыс анықтайтын жиынтықталған ережелер мен ұсыныстар. Оқиға болған жерлерді, есіресе жол-көлік оқиғаларын немесе апраттарды фотоға түсіру барысында панорамалық әдіс көнінен қолданылады. Панорамалық тәсіл-бұл бір объектінің көрінісін бірнеше кадрмен түсіріп алу. Панорамалық түсіруді негізінен екі түрмен жүргізу болады: біріншісі – айналмалы панорама, екіншісі – сыйықтық панорама.

Айналмалы панораманы жүргізгенде, түсіруші тұлға бір нүктеде (жерде) орнығып, айналадағы көріністі фотографиялау мақсатында, фотокамерамен айналып оқиға болған жердегі көріністерді (объектілерді) кезекпен түсіреді және де түсіру кезінде әр бір кадрдың шекарасындағы фрагменттерді 10-15% артық алып отырып түсіру кажет. Әдетте бұл әдіспен екі немесе одан да көп кадрлар жасалып түсіріледі. Түсіру бұрышы 180 градуска дейін баруы мүмкін, ал бұрылу бағыты сағат тілі жүрісімен немесе оған қарама қарсы болуы да мүмкін.

Сыйықтық панорама кезінде, фотографияға түсіру барысында түсіруді жүргізуші, объектінің бойымен параллелді бір сыйық бойынша фотокамераны жүргізе отырып, фотоаппараттың кадрындағы көріністерді кезекпен түсіріп бекітеді және де бұл тәсілде де фотоаппараттағы кадр көріністерінің шекара қыйылысы жерлері 10-15%-ға дейін артық алынып отыру керек.

Айналмалы түсіру тәсілі оқиға болған жерді қарау кезінде жіңіл қолданылады деуге болады. Сонымен қатар, түсірілетін объективтер, фотокамерадан әдеттегіден жақын болған кездерде және де түсірілетін объективтер тар жерлерде орналасса, негізінен сыйықтық панорама қолданылады. Қажет болса, панорамалық түсіру тәсілдерін горизонталды, вертикальды, және горизонталды-вертикальды әдіспен де жүзеге асыруға болады [4]. Панорамалық әдістерді қолданғанда, мүмкіншілігінше экспозициялық ережелерді (жарық шарттары, диафрагма мен ұстамдылық) бір түсіру қалыптың ұсталып, өзгерілмей қолданылғаны тиімді болады. Шығарылатын көріністердің фотографиялары бір масштабта жасалып, көріністердің шекаралары қосылатын жерледегі фрагменттер бір-бірімен сай қосылғаны жән.

Жол көлік оқиғаларымен, байланысты оқиға болған жерлерді қарау барысында, фотографиялық түсірудің ережесіне сай, оны төрт тәсілмен: бағдарлауши, шолып түсіру, түйінді және бөлшектік тәсілдермен түсірген тиімді болады. Аталған тәсілдердің өзіндік мақсатымен байланысты, оларды қолданудың белгілі бір тәртіппері мен ережелері бар.

Бағдарлаушы деп аталатын тәсіл, оқиға болған жерді, оның айналасындағы көріністерді тұрақты, қозғалмайтын ориентирлерді, кейін соңды осы фотосуреттерге қарап оқиға болған жерді, басқа объектілерден ажырату үшін, оны дұрыстап бекіту мақсатында қолданылады. Бұл жердегі сақталатын негізгі шарт, міндетті түрде сол жердің мекен жайын бағдар беретін объектілерімен қоса түсірілуінде. Мысалы, жол көлік оқиғасын фотографияға түсіру барысында, бағдарлаушы фотосуретте сол жердің жалпы көрінісі мен оның қасындағы қозғалмайтын (объектілер) құрылыштар да қоса алынып түсірілуі тиіс. Бағдарлаушы фототүсіру қысқа фокусты, немесе орта фокусты объективті камералармен және де қазіргі заманауи кезенге сайкес, соңды фотоаппараттармен де жүргізуі мүмкін, әдетте осы тәсілмен фототүсіруді жүргізген кезде, жоғарыда аталағы кеткен панорамалық деп аталатын тәсіл жиі қолданылады.

Шолушы тәсілдің түсіру мақсаты, нақты оқиға болған жердің көрінісін бекітуде. Бұл тәсілді оқиға болған жерге келгенде қолдану ынғайлы. Шолушы фотосуреттерде оқиға болған жердің шекасы, негізгі түйінді элементтері мен объектілері көрсетіледі. Әдетте осы тәсілді қолдану барысында екі немесе одан көп кадр жасалып түсіріледі.

Түйінді тәсілмен түсірудің мақсаты оқиға болған жердегі ең басты фрагменттерді, немесе бөлшектерді, заттарды сол қалыптында бекітуде. Мысалы үшін оқиға болған жерде тұрған көліктердің майысқан жерлері, бұзылған саймандары, оның бөлшекетрі және т.с.с. осы тәсілмен түсіріледі.

Бөлшектік түсіру тәсілінің мақсаты – оқиға болған жerde табылған майда заттарды, бөлшектерді, іздерді, физикалық–химиялық сипаттамаларымен байланысты жәрәмсіз болып кетуі мүмкін объектілерді, алуға мүмкін емес заттарды дер уақытта түсіріп алу. Бөлшектік тәсіл, оқиға болған жерді қарау барысында және оқиға болған жерді қарап болғаннан кейін де қолданылады, өйткені оқиғалы жерді қарау кезінде маңызы бар жаңа іздер не болмаса объектілер жиі табылады. Сонымен бірге бөлшектік тәсілмен фотографияға түсірген кезде міндетті түрде масштабтық сыйғыш, түсірілетін объектілердің жәніне қойылады, бұл шарт осы тәсілдің негізгі біреуі болып саналады.

Осындай фотографиялардағы көріністер, алдын ала тергеу жүргізетін тұлғаларға, ол оқиға болған кездегі жолдың қалыптын, жүргізуіші және осы оқиғаға қатысы бар басқа да қатысушылармен байланысты жағдайларды түсінуге көмектеседі [5]. Мысалы үшін, шолып түсіру тәсілін қолданып, жолдың жағдайын жүргізуіші көргендей көрінісін алу мен зерттеу үшін, жол–көлік оқиғасы болған жердің көрінісін автокөлік жүрген бағыттан қарап фотографияға түсіру ұсынылады. Оқиғаны талдау барысында кездей соқ тұрған күәлардың көрген жерлерінен де түсірілген фотографиялар белгілі дөрежеде көмектесуі мүмкін, осындай көріністер түйінді тәсілмен түсіріледі . Көлік құралдарындағы әрбір закымдарды, бірнеше масштабтағы бірнеше фотографияға, масштабтық сыйғышты қолданып түсіру ұсынылады. Бұндай түсірулерді бөлшектік түсіру тәсіліне жатқыза болады Сонымен қатар закымдалған жері бар жүйені және закымының өзін ірі көлемді мөлшерде фотографияға түсіру ұсынылады. Осындай фототүсірuler бойынша, соқтығысу кезіндегі закымының пайда болуы барысындағы металл қай жерден, қай бағытқа қарай майысқаны, кейбір жағдайларда анықталуы мүмкін болып, соқтығысу механизмін қалыптастыруға және оқиғаның жалпы жағдайының көрінісін қайталау үшін өте маңызды. Криминалистикалық фотографияның шолушы тәсілін қолдана отырып, оның шартына сай, соқтығысқан көлік құралын барлық төрт жағынан фотографияға түсіру қажет. Осындай фотографиялар бойынша оның қай жақтары соқтығыска ұшырамай, майспаганы анықталады [6]. Бөлшектік тәсілді қолдана отырып, жол устінде пайда болған дөңгелектердің тоқтау, сырғанау іздерін, соқтығысудың әсерінен жол бетіне сынып түсіп, шашыраған фара әйнектерінің бөлшектерін, көлік құралы закымдалу себебінен тамшылаған жанар-жағар май іздерін фотографияға түсіріп алу керек. Осындай кездерде міндетті түрде сыйғыштық-масштабтық, квадраттық-масштабтық деп аталатын, яғни түсірілген іздердің, заттардың нақты мөлшерін баяндап тұратын өлшемдеу құралды қолданылады. Осы іздердің ішінен жол көлік дөңгелектерінің сырғу іздері, кейін соңды сottық автотехникалық сараптамаларды жүргізгенде негізгі алғашкы мәліметтер ретінде қолданылып, жол–көлік оқиғасы жәйлі, ең негізгі қажетті жауаптарды анықтауға септігін тигізеді.

Жоғарыда аталған тәсілдермен қатар *стереоскопиялық* фотографиялау әдісі де бар. Осы әдістің негізінде жасалатын фотокөріністерде объектілерді уш өлшемдікте көруге мүмкіншілік алып, стереоскопиялық эффект құбылысын байқаймыз [6]. Осы жолмен алынған фотокөріністерде объектілердің формасы және кеңістіктегі олардың орналасуын бекітуге болады. Әсіресе осындай фотографиялау тәсіл, оқиға болған жерді, қысқа мерзім арасында, уақыттың тығызы кезінде қолданған жөн. Кейін соңды оқиғаның жағдайын көлемді фототүсірuler бойынша асықпай талдауға болады. Осы тәсілді кейде стереофотограмметриялық деп те атайды.

Бірақ тәжірибе жүзінде осы түсіру тәсілі біздің елімізде қолданылмайды деуге болады. Оны біз Б.М.Нұргалиевтің «Особенности осмотра места происшествия и возможности судебных экспертиз по

делам о столкновениях транспортных средств» деп атаплан еңбегінен байқаймыз. Ол өз зерттеуінде, Мәскеу қаласында әр 150 қылмытың ітер бойынша тек кана 3,7% ғана осы тәсіл қолданынылғанын, ал Алматы мен Одесса қалаларында осы тәсілмен фотографияға түсіретін арнайы қондырғылар мүлдем қолданылмайды дейді. Сонымен қатар ірі қалалардағы автокөліктердің аса көп санда жолмен жүру себебімен байланысты, осы тәсіл қолданылса оқиға болған жерді қарау уақыты екі есе азайып, қажетті өлшемдерді жасамай-ақ фотокестеде жан-жақты қамтылған көріністі алуға болар еді [7].

Жол көлік оқиғаларымен байланысты, оқиға болған жерді қарауды жүргізген кезде қолданылған криминалистикалық фотографияның нәтижесі ретінде сол жердің көріністерін беретін фотографиялар табылады. Түсіріліп шығарылған фотографиялардан, оқиға болған жерді қарау хаттамасының фотокестесі құрастырылып жасалады. Фотокестеде көрсетілген көріністердегі аса назар аударылатын бөлшектер ерекшеленіп тұру үшін, оларды жебешелермен немесе қызыл бояулы сандармен, сыйықтармен белгілеп көрсету керек. Әр фотографияның астынғы жерінде түсірілген көрініс қандай жағдайда түсірілгені (фотоаппараттың маркасы, түсіру тәсілі, уақыты және т.с.с.) жазылады. Сонымен бірге ол процессуалдық құжат ретінде толтырылып (куәгерлердің, маманың қолдарымен зандастырылып), тергеу әрекетінің дәлелдемелік мәнін көрсетіп, қылмыстық іске тіркеледі. Фотокестені тергеуші өзі жасаса, оны өз қолымен және тергеу әрекетіне қатысқан тұлғалардың қолдарымен бекітеді және де оған фотографиялардың негативтерін тіркейді. Санды фотоаппарат қолданылса, онда осы түсіруді жүргізгенде қолданылған «флэш-карта» деп аталатын фотография туралы ақпарттарды тасымалдаушы дәлелдемі көзі ретінде қаптамаға /конвертке/ салынып, мәрмен бекітіліп, фотокестеге тіркелуі керек. Егерде, тергеу әрекеттері кезінде түсірілген фотографиялар не бір себептермен шықпай қалса, онда қылмыстық іске, шықпай қалуы туралы себептері көрсетілген анықтама беріліп, тіркеледі. Осы тергеу әрекетін жүргізу кезіндегі жасалған фотографиялар, қылмыстық іс бойынша сот және басқа тұлғаларға дәлелдемелерді дұрыс бағалауға қосымша мүмкіншілік береді. Басқа зерттеу әдістеріне қарағанда (бақылау, сипаттау, суреттеу, өлшемдеу және т.с.с.) фотографиялық әдістер оқиға болған жердің мән-жайын, жағдайын, іздерін көрініс ретінде жан-жақты да толық, жоғары туралылықпен бекітеді. Тағы да бір атап кететін өзгешелігі, басқа әдістерге қарағанда (іздердің гипстік құймасын жасау, қол саусақ іздерін дактилопленкаға көшіру т.с.с.) фотографиялық әдіс, табылған іздерді сол қалыптың сақтап, сыртқы келбетін, түрін бұзбау мүмкіншілігінде.

Сонымен, жол-көлік оқиғаларымен байланысты, оқиға болған жерді фотографиялау кезінде қолданылатын криминалистикалық фотография әдістері мен тәсілдері осындай қылмыстар бойынша өте қажетті де маңызды. Фотографияны қолдану ерекшеліктері, көріністерді бекітудің тездігі мен жоғары дәрежелі мүмкіншілігінде, ал жол-көлік оқиғаларын қарау кезінде криминалистикалық фотографияның басқа әдістерімен қатар, стереоскопиялық тәсілді және соқтығысқан көлік құралдарын төрт жағынан фотографиялауды ұсынып отырған себебіміз, осы қылмыс бойынша дәлелдемелерді алушың қолайлы және тиімділігімен байланысты.

Қолданылған әдебиеттер

1 Қазақстан Республикасының Конституциясы (Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 7 қазандагы №284-І, 2007 жылғы 21 мамырдағы №254-ІІІ Зандарапымен енгізілген өзгертулермен және толықтырулармен). «ЮРИСТ» бастасы. Алматы, 2007. – 40 б.

2 Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу кодексі. – Алматы: Юрист, 2008. – 200 б.

3 Жәкішев Е.Ф., з.ә.д., профессор, Исаев Ә.А., з.ә.д., профессор, Найманова Г.Х., құқық магистрі, Тапалова Р.Б., з.ә.к., доцент, Темірболат Н.С., құқық магистрі Криминалистика: Оқулық. – Алматы : Жеті жарғы, 2006. – 520 бет.

4 Белкин Р.С. Курс криминастики. Учеб. пособие для вузов. – Москва, 2001. – 837 с.

5 Аверьянова Т.В. Криминастика. Учебник / Т.В. Аверьянова, Р.С. Белкин, Ю.Г. Корухов, Е.Р. Россинская. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2008. – 944 с., илл.

6 Азаренко С.Н., Брушковский К.Б. Криминалистическая фотография в следственных действиях. Учебно-практическое пособие. – Алматы, 2002. – 172 с.

7 Нургалиев Б.Н. Особенности осмотра места происшествия и возможности судебных экспертиз по делам о столкновениях транспортных средств: Учебное пособие. – Караганда: ВШ МВД Республики Казахстан, 1993, – 65 с.

Резюме

Статья посвящена некоторым особенностям применения криминалистической фотографии при осмотре места происшествия по делам о дорожно-транспортных преступлениях.

Summary

This article is dedicated to research several special uses of criminalistic photographing while watching place of event in road-transport crimes.

Б.А. Торгаутова,

к.ю.н. кафедры уголовно-правовых дисциплин Университета «Кайнар»

РОЛЬ КОМИССИИ ПО ДЕЛАМ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В ПРЕДУПРЕЖДЕНИИ СКЛОНЕНИЯ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ К ПОТРЕБЛЕНИЮ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ ИЛИ ПСИХОТРОПНЫХ ВЕЩЕСТВ

Раньше Комиссии по делам несовершеннолетних создавались и функционировали при соответствующих исполкомах местных Советов народных депутатов. Теперь такие комиссии – основное звено в системе государственных органов и общественных организаций, занимающихся предупреждением правонарушений и преступлений со стороны несовершеннолетних, действующих при районных и областных администрациях исполнительной власти (акиматах).

Комиссии действуют в основном в двух главных направлениях.

Первое направление – это общая профилактическая работа на определенной территории. Это своеобразный штаб, руководящий борьбой с преступностью среди несовершеннолетних, предупреждением правонарушений молодежи и подростков.

Комиссия по делам несовершеннолетних – своеобразный штаб, руководящий организацией борьбы с преступностью среди несовершеннолетних.

Комиссии имеют право требовать от администрации детских учреждений (школ-интернатов, обычных школ, гимназий, колледжей и др.) необходимые им сведения, в любое время проверять условия содержания и воспитания детей и подростков, вызывать представителей администрации на заседания комиссии и заслушивать их сообщения.

Осуществляя общественный контроль деятельности инспекций по делам несовершеннолетних органов внутренних дел, приемников-распределителей для несовершеннолетних, воспитательно-трудовых колоний для несовершеннолетних, комиссия принимает меры и к ликвидации вскрытых недостатков: она обязана на основе изучения опыта воспитательной работы в этих учреждениях разрабатывать и проводить практические мероприятия по координации профилактической деятельности всей системы государственных и общественных организаций [1, с. 24].

Другое направление деятельности комиссии составляет непосредственное рассмотрение тех или иных конкретных дел о правонарушениях подростков и принятие необходимых воспитательных мер воздействия. Это одна из важнейших форм индивидуальной предупредительной работы комиссии.

Разнообразная форма их работы:

- 1) широкая разъяснительная работа;
- 2) наблюдение за семьями, в которых неблагополучно с воспитанием детей и подростков, подготовка для рассмотрения комиссией материалов о применении мер к взрослым, повинным в неправильном отношении к детям;
- 3) трудоустройство подростков, осуществление контроля над соблюдением администрацией предприятий законов об охране труда подростков и проверка правильности их увольнения с работы;
- 4) контроль поведения несовершеннолетних, осужденных к условным и другим мерам наказания, не связанным с лишением свободы, возвратившихся из мест лишения свободы, их трудоустройство и направление в общие и специальные учебные заведения;
- 5) осуществление контроля деятельности специальных воспитательных и лечебно-воспитательных учреждений, инспекций по делам несовершеннолетних и приемников-распределителей, колоний, школ-интернатов и учебных заведений [2, с. 201].

За каждым из этих участков закреплено определенное число членов комиссии, которые призваны организовать работу представителей общественности, распределяя между ними конкретные обязанности.

В обязанности комиссий входит рассмотрение дел о правонарушениях несовершеннолетних. Они рассматривают общественно опасные действия несовершеннолетних. Комиссия рассматривает также материалы, направленные органами МВД, департаментом, общественными организациями, а также заявления отдельных граждан о правонарушениях подростков.